

Horváth Attila

Németország terrorfenyegetettségének jellemzői

Egy ország biztonsági helyzetét számtalan körülmény befolyásolja, ezek közül elég kiemelni a geopolitikai, földrajzi viszonyokat, a társadalmi és gazdasági környezet fontosságát. Földrajzi értelemben erősen differenciált korunk egyik legnagyobb biztonsági kockázata, a terrorizmus is. A terrorfenyegetettség szintje kiugróan magas a válság-övezetekben (például Afganisztánban, Irakban) vagy az olyan országokban, ahol az állam egyes területeken nem tudja érvényesíteni hatalmi funkcióit. Az amerikai Nemzeti Terrorellenes Központ (Worldwide Incident Tracking System – WITS) adatbázisa, valamint az Europol hivatalos közleményei szerint Németország terrorfenyegetettsége az elkövetett és megkísérelt terrortámadások számának tükrében alacsonynak tekinthető. A cikk arra keres választ, hogy az Európai Unió gazdasági értelemben vett legerősebb országa terrorfenyegetettségének elemzéséhez elégségesek-e az adatbázisokban rögzített terrorakciókat vizsgálni.

A szélsőbaloldali és palesztin terrorcsoportok

Németország terrorfenyegetettségének vizsgálata nem végezhető el az úgynevezett modernkori terrorizmus történetének tanulmányozása nélkül. A Német Szövetségi Köztársaságban a szélsőbaloldali terrorizmus elterjedése közvetlenül az iráni sah 1967-es nyugat-németországi látogatása elleni tiltakozó akciókra és az 1968-as baloldali diákmozgalmak megmozdulásaira adott erőszakos rendőri válaszban keresendő. A csoport első akcióit, az alapítók erőszakos tevékenységét (Andreas Baader, Ulrike Meinhof, Gudrun Ensslin, Horst Mahler, Holger Meins, Jan-Carl Raspe) figyelemmel kísérte a német és a nemzetközi sajtó. A Német Szövetségi Köztársaságban a Baader–Meinhof-csoport terrorakciói ko-

moly társadalmi problémákat hoztak felszínre. Az 1972-ben letartóztatott vezetők örökségét az utódok gyorsan átvették. A második generációhoz tartozó terroristák legfélelmetesebb szervezete a *Rote Armee Fraktion* (*Red Army Fraction – RAF*) lett, melynek tagjai főként az imperializmus szimbolikus célpontjai – bankárok, gazdasági vezetők, hivatásos katonák, rendőrök, bírák stb. – ellen intéztek támadásokat.

A szélsőbaloldali csoport(ok) mellett a modernkori terrorizmus korai szakaszában az ország biztonságát a közel-keleti – elsősorban palesztin – terroristák is fenyegették. Egy külön tanulmány témája lehetne, hogy ebben a szakaszban milyen kapcsolatrendszert építettek ki egymással a nyugat-európai és közel-keleti terrorcsoportok. A Német Szövetségi Köztársaságban a palesztin terrorcsoportok által elkövetett akciók közül a

legnagyobb hatást minden kétséget kizáróan a XX. Münchener Nyári Olimpiai Játékokon történt támadás érte el. A Fekete Szeptember nevű terrorszervezet tagjai 1972. szeptember 5-én a hajnali órákban betörték az olimpiai faluba, ahol az izraeli sportolók és vezetők szállásán két embert megöltek és a zsidó állam csapatának kilenc tagját ejtették túsul. Az elkövetők a túsok szabadon bocsátásáért cserébe 234 Izraelben és a Német Szövetségi Köztársaságban fogva tartott német és palesztin terrorista szabadon bocsátását követelték.

A túsügy kezelése komoly diplomáciai, nemzetközi jogi vitákat váltott ki. Az izraeli kormány mereven elutasította, hogy a terroristák követelésének eleget tegyenek, illetve felajánlották a segítségnyújtást egy túsmentő akció megszervezésére. A német hatóságok úgy döntöttek, hogy szabad és biztonságos elvonulást adnak az elkövetőknek és a foglyaiknak. Viszonylag hosszas alkudozás után a terroristákat és az általuk fogva tartottakat autóbusszal szállították Fűstenfeldbruck repülőtérére, hogy onnan másik repülőtérre szállítsák őket. Szeptember 6-ára virradó éjszaka azonban a repülőtéren az események tragikus fordulatot vettek, mert a rendőrségi mesterlövészek és a palesztin fegyveresek között lövöldözés tört ki. A tűzharcban öt terrorista és kilenc tús vesztette életét. Az eseményeket a világ közvéleménye megdöbbenve szemlélte, a rendezők a játékokat felfüggesztették. Az események hatására még az is felmerült, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság nyilvánítsa ki, hogy a terrortámadás miatt a játékokat véglegesen befejezik. A testület azonban másképp, a játékok folytatása mellett döntött. A NOB akkori amerikai elnöke, *Avery Brundage* ekkor mondta híressé vált mondatát: *The Games must go on*, vagyis a játékoknak folytatódniuk kell.

A müncheni mérsárlás nevet kapó tragikus események utóélete is komoly vitákra adott okot. Az izraeli miniszterelnök, Golda Meir parancsot adott arra, hogy likvidálják mindazokat, akik részt vettek a túszejtő akció megszervezésében. A minden büntető-eljárási jogi procedúrát nélkülöző megtorlás-sorozat több évig tartott. A izraeli titkosszolgálat erre a feladatra függetlenített emberei a likvidálásokat elsősorban Nyugat-Európa nagyvárosaiban hajtották végre. A nyugat-német kormány és az érintett hatóságok alaposan elemezték az esemény alatt elkövetett hibákat, új eljárási módokat vezettek be a terrortámadásokra adott válaszokkal kapcsolatban. GSG 9 néven olyan elit csoportot hoztak létre, amely képes reagálni a váratlan terrorakciókra. A terrorizmus elleni fellépés átgondolását, a szervezeti háttér erősítését, illetve a módszerek átgondolását a nyugat-német politikai vezetés javára lehet írni. Az NSZK-kormány azonban egy olyan hibát követett el, amely egy adott pillanatban jó megoldásnak tűnt, de stratégiai hibának minősült abban az időszakban, amikor a RAF még ereje teljében volt, és továbbra is jó kapcsolatai voltak a palesztin terrorszervezetekkel. Néhány hónappal a müncheni mérsárlást követően a legfelsőbb politikai vezetés jóváhagyásával szabadon engedték a repülőtéri lövöldözést túlélő terroristákat.

A szociáldemokrata Helmut Schmidt kancellár szakított azzal a gyakorlattal, hogy a kormányzat engedjen a terroristák követeléseinek. A baloldali terroristák új generációja 1975. február 27-én túsul ejtette a konzervatív CDU nyugat-berlini főpolgármester-jelöltjét, Peter Lorenzet. Az ellenzékkel történt megállapodás után Schmidt kancellár még beleegyezett, hogy a politikus szabadon bocsátásáért cserébe külföldre engedjék a túszejtők követelése alapján megnevezett terroristákat. A túszejtő akció után azonban hamar belátta, hogy az ilyen megoldásokkal

csak átmeneti eredményeket lehet elérni. Két hónappal később a német kormány már nem volt hajlandó még tárgyalni sem azokkal RAF-tagokkal, akik megtámadták a stockholmi német nagykövetséget. Helmut Schmidt felvállalta azt a kockázatot, hogy amennyiben nem teljesítik a túszejtők követeléseit, akkor a túszoikat kivégezhetik. Mivel a német hatóságok még a tárgyalások lehetőségét is elutasították, a terroristák két diplomatát kivégeztek. Az akciónak a svéd kommandósok támadása vetett véget. A RAF tagjainak sikerült felrobbantani a diplomáciai testület épületét, de az eredeti célt, hogy a letartóztatott társaikat szabadon engedjék, nem sikerült elérniük.

1977-ben a RAF tagjai elhatározták, hogy a korábbiaknál keményebb módszerekkel érik el bebörtönzött társaik szabadon bocsátását. Olyan célpontokat kerestek, amelyek szignifikánsabban szimbolizálták az imperializmust. 1977. június 30-án egy végül is sikertelen túszejtő akcióban halálosan megsebesítették a második legnagyobb német kereskedelmi bank, a Dresdner Bank elnökét, Jürgen Pontót. Ez az akció kudarc volt a RAF számára is, hiszen számukra igazából olyan befolyásos tús kellett, akinek a szabadon engedésért cserébe tárgyalásokra kényszeríthették a szövetségi kormányzatot. 1977. szeptember 5-én Kölnben a terroristák túsul ejtették Hans Martin Schleyert, a Német Gyáriparosok Szövetségének elnökét. A korábbi figyelmeztetések miatt három testőrrel utazó Schleyer elrablása a RAF szempontjából igazi „nagy fogásnak” számított, hiszen a tús kétségtelen nagy befolyása mellett még Helmut Schmidt személyes jó barátjának is számított. A kancellár azonban ez esetben is hajthatatlan maradt. Nem volt hajlandó tárgyalni a terroristákkal, tette ezt annak ellenére, hogy Schleyer családja úgy akarta a párbeszédet kicsikarni, hogy az Alkotmánybírósághoz fordult. Az Alkot-

mánybíróságnak viszont nem volt joga egy ilyen döntésre a kormányzatot rávenni.

1977 szeptembere és októbere valóban idegtépő lehetett a nyugatnémet politikai elit számára. Az amúgy is feszült biztonsági helyzetet súlyosbította, hogy a palesztin terroristák október 13-án a Földközi-tenger felett eltérítették a Lufthansa LH181-es Palma de Mallorca és Frankfurt között közlekedő menetrendszerinti járatát. A Boeing 737-es repülőgép 91 emberrel a fedélzetén kalandos körülmények között Szomália fővárosában, Mogadishuban szállt le. A palesztin terrorcsoportok és a RAF együttműködésére nem ez volt az első bizonyítható eset. Azt korábban is sejteni lehetett, hogy a Palesztin Felszabadítási Szervezethez kapcsolódó terrorszervezetek elsősorban a logisztikai háttér biztosításáért cserébe segítséget nyújtanak a nyugat-európai szélsőbaloldali és szeparatista terroristák kiképzésében.

A Lufthansa légitársaság repülőgépének eltérítése tovább élezte a Hans Martin Schleyer elrablása után amúgy is feszült nyugatnémet politikai helyzetet. Ennek ellenére Helmut Schmidt a a RAF korábbi követeléseit megerősítő repülőgép-eltérítőkkal sem volt hajlandó tárgyalni. Helyette kockázatos lépésre szánta el magát, elrendelte, hogy a GSG 9 elit kommandó a brit SAS két specialistájával együtt szabadítsa ki a túszoikat. A túsmentő akció ugyan október 17-én teljes sikerrel járt, a felhőtlen ünneplés mégis elmaradt. Október 18-ra virradó éjszaka a Stammheim börtönben öngyilkosságot követett el Andreas Baader, Gudrun Ensslin és Jan-Carl Raspe. Válaszul a RAF vezetői az elrabolt Hans Martin Schleyer kivégzése mellett döntöttek. A dokumentumfilmek és a média által később német ősznek nevezett eseménysorozat egyben a RAF meggyengülésének a kezdetét jelentette. A másodlagos áldozatok miatt (pilóták, gépkocsivezetők, testőrök) a német társadalomban még

inkább elszigetelődtek. Helmut Schmidt a terrorizmussal szembeni következetes kiállása, kockázatvállalása és felelősségteljes magatartása nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a németek döntő többsége nemcsak politikusként, hanem államférfiként tisztelje. A RAF teljes meggyengülése a Szovjetunió szétesése és Németország újraegyesítés után következett be.

Németország terrorfenyegetettségének jellemzői az 1990-es években

Az 1990-es évek közepére a RAF már nem jelentett biztonsági kockázatot. A két világrendszer felbomlása után a korábban valamilyen formában kontrollált veszélyforrások ellenőrizetlenné váltak. Ez a megállapítás igaz volt a nemzetközi terrorizmusra is. Az újraegyesítés után Németországban kezdetben az erősödő rasszizmus és az idegengyűlölet jelentett biztonsági kockázatot. Főként a korábbi NDK területén erősödött meg a német szélsőjobb, ami a terrorfenyegetettség szintjét is emelte. A neonáci és más szélsőjobboldali csoportok tevékenysége több látványos felvonulás és randalírozás ellenére sem okozta azonban a terrorizmus megerősödését. Az ezredforduló időszakában azonban a német titkosszolgálatok már rendszeresen arra figyelmeztettek, hogy az országban nőtt a külföldi eredetű terrorcsoportok miatti biztonsági kockázat. A jelentésekben arra is felhívták a figyelmet, hogy Németország biztonságát olyan terroristák fenyegetik, akik a szélsőséges, fundamentalista iszlám nézetek talaján állnak. A szakértők azokat a csoportokat tartották veszélyesnek, amelyeknek sikerült valamilyen formában bázist kiépíteniük Németországban.

A titkosszolgálatok feltételezése az Egyesült Államok ellen a 2001. szeptember 11-én

elkövetett terrortámadás-sorozat körülményeinek tisztázása során a nyilvánosság előtt is igazolódott. Az egyiptomi származású Mohamed Atta vezette csoport egy afganisztáni kiképzést követően Hamburgból kereste meg azokat az amerikai pilótaiskolákat, ahol viszonylag rövid idő alatt el lehetett sajátítani az alapvető repülési ismereteket. 2001. szeptember 11-én aztán Atta vezette az American Airlines 11. számú járatát a World Trade Center északi tornyának.

Az Egyesült Államok elleni terrortámadás-sorozat után Németország támogatta Bush elnök terrorizmus elleni elképzeléseit. Igaz, az Európai Unió legerősebb tagállama nem vált mindenben a terrorizmus elleni háború feltétlen támogatójává. Gerhard Schröder kancellár nem támogatta az Egyesült Államokat és az Egyesült Királyságot az Irak ellen indított második öbölháborúban, szerepet vállalt viszont az ISAF-erők afganisztáni tevékenységében.

A 2001. szeptember 11-ét követő terrorizmus elleni nemzetközi jogi és pénzügyi szigorításokat Németország nemcsak elfogadta, hanem ebben a folyamatban a kezdeményezők között lépett fel. A nemzetközi trendekhez igazodva alakították ki a terrorizmus elleni fellépés jogszabályi kereteit. A terrortámadások megelőzése, az esetlegesen bekövetkező terrorakciókra adott hatékony és gyors reagálás érdekében átalakították a titkosszolgálati és rendvédelmi intézményrendszert is. 2004 decemberében berlini központtal egy egyesített terrorizmus elleni központot alakítottak meg, amelynek keretében 2005-ben egy olyan szervezetet hoztak létre a nemzetközi koordináció és információcsere lebonyolítására. A terrorizmus elleni fellépésben érintett rendvédelmi szervezetek jog- és hatásköreit igyekeznek úgy összehangolni, hogy a szervezetek tevékenységében ne legyenek átfedések és párhuzamosságok.

Az iszlám vallású bevándorlók és a terrorizmus

A Német Szövetségi Köztársaság gazdasági fejlődéséhez elkerülhetetlen volt bevándorlókat befogadni, akik alacsony képzettséget igénylő munkákat vállaltak. A megnövekedett munkaerő-szükségletet Spanyolországból, Olaszországból és a volt Jugoszláviából egy idő után nem lehetett biztosítani. Ekkor kezdtek az ország területére beáramlani a Törökországból érkező vendégmunkások. Ma a CIA Factbook adatai szerint Németország 81,5 milliós népességének több mint 3,7 százalékat teszik ki az iszlám vallásúak, más becslések alapján az arányuk meghaladja az 5 százalékot. Az európai kultúrától eltérő gyökerű, tekintélyes kisebbségről van tehát szó. A becslések szerint a muzulmán vallású migránsok valamivel több mint 60 százaléka érkezett Törökországból. A fennmaradó részük is munkavállalási, illetve tanulási céllal érkezett az országba, főként Észak-Afrikából és a Közel-Keletről. Szép számban akadnak olyanok is, akik politikai menekültként kerültek ide Iránból, Irakból vagy a Balkánról.

A muzulmán bevándorlók jelenléte gazdasági értelemben egyértelműen hasznosnak tekinthető Németország számára. Igaz, a napjainkban már a politikai döntéshozók és a gazdasági szakértők szerint is Európa legerősebb gazdaságának a jövőben sokkal inkább a magasan kvalifikált munkaerőre lenne szüksége. A muzulmán bevándorlók beilleszkedése a német társadalomba sosem volt problémamentes. A szerb, horvát, olasz és spanyol vendégmunkásokkal ellentétben egy tömbben maradtak, és többségük már eleve a végleges letelepedés szándékával érkezett. A második generációs leszármazottak iskoláztatása is gondot jelent, mert a hagyó-

mányos muzulmán értékrendet követve a nők nem helyezkednek el, többségük a német nyelvet sem beszéli. Így gyermekeik az óvodában, illetve az iskolában kezdik megtanulni a többségi társadalom nyelvét.

Az itt élő muzulmánok beilleszkedése érdekében a kormányok az úgynevezett multikulturalizmus módszerét támogatták. A többség elismeri a kisebbség hagyományos értékrendjét. A hatóságok mecsetek és más közösségi létesítmények építését és működését engedélyezik, illetve támogatják. Tulajdonképpen ennek a kereteit használják ki az iszlám szélsőséges terrorcsoportok. Szakértők becslése szerint az al-Káida terrorhálózatnak ma mintegy hatvan országban körülbelül 5-10 ezer alvóügynöke van. Számuk folyamatosan bővíthet, hiszen a mecsetekben és a közösségi házakban a fiatalokat célozzák meg, akikkel elhitetik, igenis van jövőjük, nem másodrendű állampolgárok, és számukra a radikális iszlámizmus jelenthet kitörési pontot. A 2005. július 5-én Londonban elkövetett öngyilkos merényletek elkövetőinek kiválasztása egyértelműen igazolja, hogy milyen veszélyes lehet, ha az al-Káida, vagy valamelyik szövetségese fiatal másodgenerációs bevándorlók közül toboroz.

A német köztársasági elnök 2010-es törökországi látogatásán kijelentette, hogy az iszlám már Németország részét képezi. Kijelentése hatalmas vitákat kavart. Az elnök kijelentésére válaszul Angela Merkel kancellár 2010 októberében kijelentette, hogy a muzulmánok beilleszkedésének segítése multikulturális eszközökkel és módszerekkel gyakorlatilag zsákutcát jelentett. A multikulturalizmus kudarcát és biztonsági kockázatát a 2011 februári müncheni nemzetközi biztonságpolitikai konferencián David Cameron brit miniszterelnök is felvetette.

Az iszlám terrorizmus megjelenése Németországban

Németországban eddig valóban nem történt olyan súlyos következményekkel járó terrortámadás, mint a bevezetőben említett madridi és londoni robbantássorozat. Ellenben több olyan sikertelen terrortámadási kísérlet is történt, amelynek komoly következményei lettek volna, és indokoltá teszik a terrorfenyegetettség komolyabb vizsgálatát. 2003 és 2005 között Frankfurtban, Düsseldorfban és Strasbourgban tartóztattak le és ítélték el terrortámadás előkészítése miatt az iszlám radikálisokhoz tartozó terroristagyanús elemeket. Ezek a kísérletek azonban még nem jutottak a közvetlen előkészítés fázisába.

2006. július 31-én Köln közelében az elkövetők már tényleges terrortámadási kísérletet hajtottak végre. Két libanoni származású diák regionális viszonylatban közlekedő személyvonatokra helyezett el két bőröndbe egy-egy rögtönzött robbanószerkezetet (IED-t). Csak a szerencsének és az elkövetők hibáinak volt köszönhető, hogy nem történt a madridi terrortámadáshoz hasonló, súlyos tragédia. A terrorakció-kísérlet kapcsolatba hozták a Mohamed prófétát gúnyoló, 2005-ben Dániában megjelentett rajzokkal, amelyet néhány német sajtóorgánus is közölt. Az eset komoly vitát váltott ki a német parlamentben. Akadtak olyan képviselők, akik a légimarsalok mintájára biztonsági személyzet alkalmazásának szükségességét vetették fel. A nagykoalíciós kormány belügyminisztere, Wolfgang Schäuble arra figyelmeztetett, hogy az internet elterjedése átalakítja a terrorizmust is, és a terrorfenyegetettséggel kapcsolatban a jövőben self-made elkövetőkre is számítani kell.

A két libanoni származású diák valóban olyan hibákat követett el, amelyeket kiképzett terroristák nem engedhetnek meg maguknak. Könnyű volt a személyazonosságuk

kat meghatározni, olyan nyomokat hagytak hátra, amelyek alapján nem okozott nehézséget kapcsolati hálójuk feltérképezése sem. A kiképzetlenségükre utal az is, hogy szerencsére olyan robbanószerkezetet alkalmaztak, amely meglehetősen bonyolult volt, és ráadásul rosszul is szerelték össze. A Köln környéki eset egyértelműen bizonyítja, hogy a megghiúsított, vagy sikertelen terrorcselekményeket is komolyan kell venni, mert biztonsági kockázatot jelentenek még akkor is, ha nem okoznak anyagi károkat és személyi sérüléseket. Egyben olyan tanulsággal is szolgálhat, hogy más népek és vallások kultúráját tiszteletben kell tartani, vagyis hiba volt a Jyllands-Posten által közzétett gúnyrajzok átvétele.

A „homegrown” iszlám terrorizmus megjelenése

A biztonsági szakértők napjainkban arra hívják fel a figyelmet, hogy a bevándorlók mellett ma már komoly biztonsági kockázatot jelentenek azok az iszlám radikálisok, akik „németnek” születtek, de felvették a muzulmán hitet. Komoly pszichológiai tanulmányokat lehetne írni arról, hogy ezek a fiatalok miért tagadják meg a gyökereiket, és miért fordulnak a saját társadalmuk ellen, amelyben szocializálódtak. Az, hogy az iszlám hitre áttért német fiatalok komoly biztonsági kockázatot jelentenek, ma már nem hipotézis, hanem tényként kezelhető.

2007. szeptember 4-én Medebach-Oberschlehdorn nevű településen a GSG 9 elit kommandó egyik egysége az Iszlám Dzsihad Szövetség (IJU) három tagját tartóztatta le. A csoport tagjai Rammstein közelében és Frankfurtban a kontinens egyik legnagyobb repülőterén terveztek összehangolt terrorakciókat végrehajtani az Egyesült Államok elleni terrortámadás-sorozat évfor-

dulóján. A három terroristát — Fritz Martin Gelowiczot, Daniel Martin Schneidert, Tolga Durbint — egy hétvégi házban vették őrizetbe. Negyedik társukat, a török származású Attila Seleket csak novemberben sikerült elfogni Törökországban.

Az egy héttel a tervezett terrortámadás előtt letartóztatottak közül ketten is középosztálybeli német család gyermekeként nevelkedtek fel. Közülük Gelowicz sorsa talán annyiban különös, hogy nem volt viselkedészavara. Szinte kijelölt útja volt ahhoz, hogy a vállalkozó édesapa és a kórházi orvosként dolgozó édesanya útját követve a német középosztályhoz tartozzon. Középiszkolai tanulmányai után felvették a Neu-Ulm Egyetem Alkalmazott Tudományi Karára. Egy multikulturális közösségi házban már egyetemi tanulmányai elején találkozott a fundamentalista nézeteiről ismert Jehia Jusziffal, aki mágnesként vonzotta magához a fiatalokat. Gelowicz 2005-ben vette fel az iszlám hitet, ettől kezdve sorsa az áttért társaihoz hasonló úton járt. Iszlám tanulmányok következtek, és nyelvtanulás a Közel-Keleten. Egyesek egy jól szervezett hálózatban keresztül Afganisztánba és Pakisztánba is eljutottak egy rövid katonai jellegű kiképzésre. Az iszlám tanulmányok és kiképzés során a nyugati életforma teljes elutasítása mellett az is beléjük ivódott, hogy a nyugati világ az iszlám olyan ellensége, amelyet pusztítani kell.

Az Iszlám Dzsihád Szövetség (IJU) Sauerland-csoportjának a tevékenységére a CIA 2006 októberében hívta fel a német biztonsági szervek figyelmét. Az amerikai Nemzetbiztonsági Ügynökség egy gyanús e-mailt fogott el, amelyet Pakisztánból adtak fel Németországba. A kódolás ellenére arra lehetett következtetni, hogy komoly terrorakciót készítenek elő. Az Operation Alberich nevet kapott közös amerikai–német titkosszolgálati és rendőri akció során sikerült

megakadályozni, hogy a csoport tagjai összehangolt terrortámadás-sorozatot hajtsanak végre a rammsteini amerikai katonai légi bázison, az amerikai katonák által látogatott bárókban és a frankfurti nemzetközi repülőtéren.

Az eset komolyságát támasztja alá az is, hogy amerikai és német oldalon egyaránt több száz szövetségi ügynököt vontak be a csoport figyelésére és a terrortámadás megakadályozására. Bush amerikai elnök és Merkel kancellár személyesen is konzultált az ügyről. Az Europolnak készített hivatalos német rendőri jelentés szerint a terrorcsoport tagjai nagyobb hatású robbanószerkezetet akartak előállítani, mint amelyet az elkövetők 2004-ben Madridban, illetve 2005-ben Londonban használtak. A terroristák az utasításokat interneten kapták, és a világháló segítségével sajátították el, hogy miként tudnak valóban nagy erejű pokolgépeket előállítani a több tételben vásárolt hidrogén-peroxidból. Detonátorként Szíriából becsempésztett katonai gyújtószerkezeteket alkalmaztak volna.

Egyébként a csoport tagjainak letartóztatása után, néhány német sajtóorgánium megkérdőjelezte az Iszlám Dzsihád Szövetség létezését, és a szervezetet néhány nyugati titkosszolgálat „kitalációjának” nevezték. A német hivatalos jelentések és az amerikai Külügyminisztérium éves elemzései szerint a dzsihadista szervezetet Üzbegisztáni Iszlám Mozgalom néven hozták létre. Az alapítás idejéről az egyes források eltérő éveket adnak meg (1998, 2001 és 2002). Tény, hogy az Iszlám Dzsihád Szövetség 2007. szeptember 11-én egy törökországi dzsihadista honlapon olyan közleményt jelentetett meg, amelyben elismerték, hogy a letartóztatottak a szervezet tagjai voltak. Közleményük szerint a terrortámadással az Afganisztánban állomásozó német katonai kontingens fenntartása és lo-

gisztikai támogatása érdekében az üzbe-
gisztáni Termezben fenntartott bázis bezá-
rását akarták elérni.

A szakértők és a sajtó képviselői vitatkoz-
hatnak arról, hogy milyen terrorcsoportok lé-
teznek valójában, milyen terrorszervezetek
működnek virtuálisan, vagy esetleg melyek
azok, amelyek a titkosszolgálatok kitalációi.
Amerikai és német szemszögből nézve
2006 októberétől 2007 szeptemberéig tartó
Operation Alberichnek számtalan tanulsága
van. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy
nemzetközi összefogással a terrortámadá-
sok megelőzhetőek. Nem szabad azonban
olyan téves következtetésre jutni, hogy a ter-
rorizmus csupán rendvédelmi és katonai
eszközökkel háttérbe szorítható. A Sauer-
land-csoport tagjainak tevékenységével
kapcsolatos nyomozati és büntetőeljárás
néhány biztonsági kockázatra is felhívja a fi-
gyelmet. Ezek közül ki kell emelni, hogy az
Európában működő radikális iszlám szerve-
zetek maximálisan kihasználják a nyugati
demokrácia és multikulturalizmus adta lehe-
tőségeket, miközben a nyugati életformát
halálos ellenségnek tekintik.

A terrorizmus elleni riasztások 2010 máso-
dik felében több nyugat-európai országban
is megemelték a terrorfenyegetettség szin-
tjét, és rendkívüli, illetve a protokollokban
meghatározott biztonsági intézkedéseket
vezettek be. Ez alól Németország sem jelen-
tett kivételt. Az elrendelt szigorítások beve-
zetését az akkori belügyminiszter, Thomas
de Maiziére azzal indokolta, hogy olyan fi-
gyelmeztetéseket kaptak, amelyek az iszlám
szélsőséges terrorcsoportok nyilvános és
szimbolikus helyek elleni lehetséges táma-
dásaikra figyelmeztettek.

2010 őszén nem volt ritka látvány a nagy-
városokban golyóálló mellényekben, gépkar-
abélyokkal felszerelt járőröző rendőrök lát-
ványa a repülőtereken, a vasúti pályaudvar-
okon, a kormányzati negyedekben, a török

bevándorlók által lakott városrészekben.
Több alkalommal lezárták Berlin egyik legna-
gyobb turistalátványosságának számító
Reichstag kupoláját, az épületet pedig rend-
őrségi kordonokkal vették körül. A német ha-
tóságok egy 2008-ban India pénzügyi köz-
pontjában, Mumbaiban „mesterien” előké-
szített és végrehajtott terrortámadás-sorozat-
hoz hasonló eseményekre számítottak. Va-
gyis egy olyan akciósorozatra, amely egy-
szerre több helyszínen lövöldözéssel és rob-
bantással megy végbe. Egy ilyen terrortáma-
dás-sorozatot rendkívül nehéz megelőzni, és
nagyon komoly feladatot jelent reagálni is rá.

A német közvélemény és a sajtó ugyan tü-
relemmel viselte a többször elrendelt bizton-
sági intézkedéseket, ám rendre felmerült az
a kérdés, hogy megéri-e a terrorizmus elleni
készenlét többszöri fokozása. A terrorfene-
getettséget lebecsülni és eltúlozni egyértel-
műen hibás gyakorlat, ugyanakkor rendkívül
nehéz a biztonsági kockázattal arányos vá-
lasz megadása is. A veszély lebecsülése
könnyen súlyos tragédiákat okozhat, eltúlzá-
sa a hatóságokban vetett bizalom csökkené-
séhez vezethet. A túlságosan magas ké-
szenlét a magas költségek mellett a rendvé-
delmi szervek túlzott leterhelését is okozhat-
ja. 2010 őszén a német rendőrszakszerveze-
tek még a hadsereg járőrözési feladatokba
való bevonásának eshetőségét is felvetették.

A self-made terrorizmus megjelenése

2011. március 4-én a frankfurti repülőtér par-
kolójában egy több éve tartó, szerencsés-
nek is nevezhető időszak ért véget. Ezen na-
pon ugyanis halálos kimenetelű terrorakció
történt Németországban. A koszovói szüle-
tésű, albán nemzetiségű, de gyakorlatilag
Frankfurtban nevelkedett, a repülőtér bizton-
sági zónáján kívül postásként dolgozó 21

éves Arid Uka két, az autóbuszuk előtt és a járműben várakozó amerikai katonát ölt meg és ugyancsak kettőt súlyosan megsebesített. A terrorakció csak azért nem járt súlyosabb következményekkel, mert a fegyverek kezelésében járatlan fiatalember nem tudta elhárítani a revolverén a lövöldözés közben keletkezett akadályt. A tragikus végű terrorakciót Arid Uka a német hatóságok szerint is egyedül követte el, felkészítés és szervezeti háttér nélkül.

A biztonsági szervek és a szakértők véleménye szerint az esetnek több tanulsága is van. Az elkövető a népszerű közösségi portálon, a Facebookon keresztül tartott kapcsolatot szélsőséges németországi iszlámista csoportokkal, többek között a radikális nézeteiről ismert Pierre Vogel iszlám vallásra áttért prédikátorral is. A terrorcselekmény egyértelműen bizonyította Wolfgang Schäuble német belügyminiszter kijelentését, miszerint az internet gyökeresen átalakíthatja a terrorfenyegetettség jellegét is. Napjainkban felmérni is nehéz, hány olyan weboldalt találhatunk, amelyek iszlám dzsihádisták szervezeteinek befolyása alatt állnak.

Ezek az oldalak valóban alkalmasak arra, hogy a radikális iszlám nézetekhez valamilyen okból vonzódó fiatalokat megtévesztse, illetve önálló cselekvésre készítse. A frankfurti merénylet kapcsán már az elsődleges vizsgálatok kiderítették, hogy Arid Uka az akció előtti napon olyan filmet nézett meg az interneten, amely muzulmán nők megerősökléséről szólt. A lövések eldördüléséig általa bejárt út persze jóval hosszabb: a szélsőséges iszlámista honlapok, a világháló virtuális világa adta meg számára a kapaszkodókat. Az ügy kezelése egyébként pozitív visszhangot váltott ki a német sajtóban, a terrorakció napján hivatalba lépő új belügyminiszter, Hans-Peter Friedrich higgadtan reagált az eseményre, és nem ren-

delte el különleges terrorizmus elleni rendszabályok bevezetését.

Összegzés

Németországban a terrorfenyegetettség problematikája az ország politikai és gazdasági súlyánál fogva nem kezelhető csupán belügyként. Az elmúlt évek próbálkozásai, sikertelen kísérletei egyértelműen bizonyítják: a szélsőséges iszlám terrorcsoportok tisztában vannak azzal, hogy egy esetleges, a madridihoz vagy a londonihoz hasonló súlyos következményekkel járó terrortámadás hatásai messze túlmutatnának az Európai Unió legnagyobb befolyással bíró országán. A várhatóan komoly belpolitikai viták mellett arra is lehet számítani, hogy kiéleződik a német többség és a muzulmán közösség ellentéte.

Az ilyen terrorakciók nehezen megelőzhetők, ugyanis az olyan iszlám szélsőséges terrorcsoportok, amelyek már többször kísérleteztek Németországban is, jól élnek az európai kulturális és demokratikus hagyományok adta lehetőségekkel. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az Európai Unióban a határátlépéseket szabályozó schengeni egyezmény könnyítéseit is kihasználják a közösség területére erőszakos céllal érkező terroristák. Európában és a nyugati világban már csak ezért sem lehet nemzeti kérdésként kezelni a terrorfenyegetettség problémáját. Nyugat-Németországban Helmut Schmidt reagálási példaként szolgálhatnak arra, hogy miként kell válaszolni egy-egy terrortámadásra. Napjainkban azonban sokkal nehezebb feladattal állunk szemben: a globális terrorizmus gyökereit kell megszüntetni. Az Európai Unió tagállamainak egy jelentős részében a muzulmánok beilleszkedésének multikulturális útja kudarcba fulladt.

Az elmúlt évek sikertelen terrortámadási kísérletei egyértelműen bizonyítják, hogy Németország terrorfenyegetettségének jel-

lemzőit nem elégséges csupán az elkövetett és a sikertelen terrorakciók közvetlen következményeinek tükrében vizsgálni. ■

Irodalom és internetes források

- Bartsch, Matthias – Musharbash, Yassin – Stark, Holger: Fears of a Mumbai Redux. The Story Behind Germany's Terror Threat. <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,730377,00.html>.
- Bölsche, Jochen: Islamist Angst. How Germany Is Dismantling Civil Rights amid Terror Fears. <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,559337,00.html>.
- Finger Pointing or Tough Talk? Politician Urges German Muslims To 'Keep an Eye out for Fanatics'. <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,731132,00.html>.
- Every Investigator's Nightmare. <http://www.spiegel.de/international/spiegel/0,1518,433839,00.html>.
- Helmudt Schmidt: *Nyugállományban*. Budapest, 2010, Európa Kiadó.
- Horst F. W.: Salafist Jihadism in Germany. <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/887/currentpage/1/Default.aspx>.
- Mauer Victor: Politics and the Transnational Terrorism in Germany; Wilkinson, Paul: The Transnational Terrorism Threat to Europe: An Interim Assessment. In Eder, Franz – Senn, Martin (eds): *Europe and Transnational Terrorism. Assessing Threats and Countermeasures*. Baden-Baden, 2009, Nomos Verlag.
- Kaiser, Simone – Rosenbach, Marcel – Stark, Holger: Operation Alberich How the CIA Helped Germany Foil Terror Plot. <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,504837,00.html>.
- Konze, Andre: Germany. In M. R. Habermeld et al (eds): *Terrorism Within Comparative International Context.*, New York, 2009, Springer.
- Pluchinsky, Dennis A.: An Organizational and Operational Analysis of Gerny's Red Army Faction Terrorist Group (1972–1991). In Alexander, Yonah –Pluchinsky, Dennis A. (eds): *European Terrorism: Today and Tomorrow*. Washington – London, 1992, Brassey's (US). Inc.
- Post, Jerrold M.: *The Mind of the Terrorist*. New York, 2007, Palgrave Macmillan.
- Salafist Jihadism in Germany. <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/887/currentpage/1/Default.aspx>.
- Smith, David Gordon: The World from Berlin: Germans Have to Distinguish between Muslims and Murderers. <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,749173,00.html>
- Steiner Gábor: Terrorizmus az Európai Unióban. Budapest, 2003, Országos Kriminológiai Intézet. http://www.okri.hu/index.php?menu=uj_kut_terrorizmus.
- Tálás Péter: Az európai terrorfenyegetettségéről – a számok tükrében. http://193.224.76.4/download/svki/Elemzesek/2010/SVKI_Elemzesek_2010_13.pdf.
- TE-SAT 2007, 2008, 2009, 2010. EU Terrorism Situation and Trend Report. Europol Corporate Communications. Hague Netherlands.
- The 9/11 Commission Report. National Commission on Terrorists Attacks. Washington D. C.